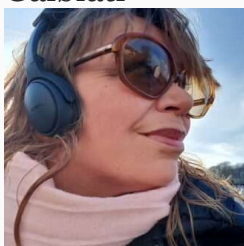

Lyt til stilheden – det er vigtigt

Fie Frydendal Sigersted. Foto: Sara

Galbiati

Inger Tejlgaard Olesen Ravn 04.09.2022

BØGER // ANMELDELSE – “Med sin debutroman *Vener* placerer Fie Frydendal Sigersted sig sikkert og overraskende modent i eliten af danske forfattere. Faktisk peger hendes bog, lokalt forankret, som den er, langt ud over danske grænser. Sigersted er mere beslægtet med Kerstin Ekman og, måske lidt overraskende, Toni Morrison, end med sine jævnaldrende danske forfatterkollegaer,” skriver Inger Tejlgaard Olesen Ravn.

Vener

Forfatter: Fie Frydendal Sigersted

Roman. 332 sider. **Gyldendal**. Udkom d. 12. august 2022

Jeg har ikke længere helt styr på, hvilken fase feminismen er i, endsige hvad de seneste faser står for? Hvad kæmpes der for? Måske har vi reelt nået en individuationsfase, hvor vi hver især, køn desuagtet, må definere den identitet, vi føler os tilpas i, og måske er dét feminismens næste mål? At lade enhver være et selvstændigt og selvforvaltende individ blandt andre?

Midt i den moderne kvindes kamp for en ”identitetstilpasning”, som nogle gange synes mere forkælet end reel, er **Fie Frydendal Sigersteds** debutroman *Vener* ikke bare en vidunderlig og meget velkommen bog, det er også en vigtig bog.

Nedarvet erindring og magisk realisme

Bogen foregår i et forholdsvist snævert miljø, i hjemmet, det traditionelle kvindemiljø, men hvad vigtigere er, den foregår også ude – i og omkring de nordsjællandske skove. Det er på samme tid et miljø med åbenlyse begrænsninger, men disse former også en åbning mod et andet rum, uendelighedens rum.

Uden at skulle tages til indtægt for det, for det er næppe bogens projekt, så bliver fortællingen til en anden type feministisk litteratur. Her er fokus det grundlæggende spørgsmål om, hvad kvinden er som sig selv og i sit selv? Som menneske? Og det spørgsmål har feminismen beskæftiget sig alt for lidt med i sit fokus på kvindesolidarisk oprør mod patriarkatet og mandens rolle i kvindens liv.

Fortællingen her vender sig ikke angrebslystent mod manden, men heller ikke i første omgang væk fra manden, den vender sig i retning af sig selv og mødrene ophav, og ved at kigge tilbage på tidligere generationer af kvinder med et nyt blik opstår der noget meget interessant og fremadvendt: Kvindelig eksistens på tværs af fire generationer med både den biologiske, den sociale og ikke mindst den åndelige arv som omdrejningspunkt.

Men det er ikke en bog om ravnemødre, og det er ikke en bog, der handler om, hvor synd det er for de forladte børn, det er tværtimod en bog, der hylder de kvinder, der gør sig fri af kviksandet

I *Vener* er begrebet nedarvet erindring centralt. Det er mere konkret end, men dog beslægtet med, det jungianske begreb *collective unconscious*. Her i bogen er erindringen som vener, der løber gennem kroppen og pumper blodet tilbage til hjertet. På magisk vis fortsætter erindringsflowet fra mor til datter som en del af et større kredsløb på samme måde, som åreknuder kan nedarves fra oldemoder til bedstemoder til moder og til datter.

Midt i bogen oplever fortællingens ”oldemoder”, Jane, der er en af de to jeg-fortællere i bogen, en flok hjorte, der deler den samme form for nedarvet erindring: Et udtørret vandløb er blevet til en kviksandssump, og hundredvis af hjorte har siddet uhjælpeligt fast og er døde af sult. Mange hjortegenerationer senere er efterkommerne af de få overlevende hjorte stadig følsomme over for dette sted.

”deres kalve og kalvene efter dem ... ja, de kan huske stedet ... eller man kan sige at de i hvert fald kan mærke et eller andet, men først når de er helt henne ved kanten, så er det som om de bare ved det.” (s.145)

Således drømmer Margit, der er den primære jeg-fortæller og oldebarnet sig selv til stede ved flere væsentlige begivenheder i sine formødres liv. Alle fire kvinder er til stede ved et enkelt møde, hvor Margits mor Else og bedstemor Thyra besøger oldemor Jane, der er indlagt på en sindssygeanstalt som gammel dame, og Margit overværer besøget fra en drøm mange år senere, stående over Elses skulder.

Og kviksandskulen, det, der truer kvinden, er det samme generation efter generation, truslen om pludseligt at sidde fast med sine børn og ikke kunne bevæge sig.

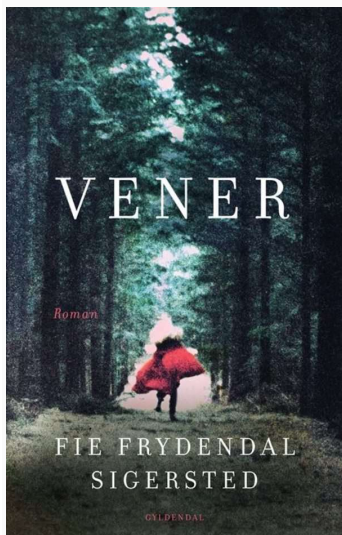
Det er dén slags fortælling.

Det er ikke en babusjka-dukke

En del af fortællingen tager udgangspunkt i, at personlige egenskaber ofte springer et led over, således at et barnebarn minder mere om et af sine bedsteforældre end om sine egne forældre, og de samme grundkonflikter gennemspilles med små variationer. Med fire generationer af kvinder i lige linje bliver alle vinkler af denne konflikt dækket.

Oldemoren Janes udadsøgende og normbrydende træk går tilsyneladende igen i barnebarnet, Else, og den konflikt, Janes datter Thyra havde med at finde "hjem", efter hun blev forladt af sin mor Jane, synes at gentage sig i Margits forhold til Else, da også Else forlader hende.

Margit som den primære jeg-fortæller har altså dette livsmål: at finde hjem, hvor hjem er Else, og det, hun stod for, da hun flygtede fra den kvælende rethaveriske mand.

Men det er ikke en bog om ravnemødre, og det er ikke en bog, der handler om, hvor synd det er for de forladte børn, det er tværtimod en bog, der hylder de kvinder, der gør sig fri af kviksandet ud fra en erkendelse af nødvendigheden af, at de gjorde det – også for deres døtres skyld.

Dette er ikke en let erkendelse – for Thyra er den umulig, hun ser sin moders liv som en advarsel om, hvor galt det kan gå, når man viger fra alfarvej. På den vis er

hun bogens måske mest tilpassede kvinde, men efter fortællingens egen logik også den mest uforløste skæbne – og sigende nok er hun den eneste uden egen fortællerstemme.

Else møder vi gennem Margits blik og gennem de efterladte dagbøger og breve, Margit finder. Trods det, at hun virker skrøbelig som silkepapir, er hun – uden jeg skal røbe for meget af handlingen – måske også den egentlige heltinde.

Det er dén slags fortælling.

Tilbage til naturen

Husets fire vægge bliver hurtigt et fængsel, og i denne fortælling genopstilles et markant indenfor-udenfor-motiv, der selvfølgelig også bærer en overført betydning: Det er ulideligt at være uden for ens medmenneskers cirkel, men måske endnu mere ulideligt at være indenfor?

Kvinderne i *Vener* søger ud i skoven for at finde lise for den forpinte klaustrofobi, der hersker inden døre og inden for normerne, og det finder de i den magisk besjælede skov. Særligt lindetræet – eller lindemor, som det kaldes – bringer heling og fred, når kvindernes indre bliver for uregerligt.

Fortællingen handler i høj grad om kærlighed, men den er vidunderligt befriet for lyserøde skyer, kærligheden er sammenflettet med sorg og længsel i et tæt naturbundet kredsløb

En femte kvinde optræder som en genkendelig arketype, den kloge kone. Kirstine, der har et rombeformet modermærke på kinden og bor i skoven, er i kontakt med alle dens væsner, synlige som usynlige. Hun optræder både som klog kone for Jane i hendes ungdom og generationer senere for Margit, og hun transcenderer således tiden. Kirstine er tilsyneladende vokset ind i naturen, naturen er vokset ind i hende, og hun følger en anden livscyklus.

Hvad så med kærligheden? Den med dig og mig og vi to, der sad i en båd og lo og lo?

Som skrevet indledningsvist, så er fortællingen ikke et angreb på manden og heller ikke en vendt sig væk fra manden. Men nej, kærligheden fungerer ikke. Eller rettere: Sådan fungerer kærligheden ikke.

Selvom Margit møder Knud, og han er lige dét, og de bliver gravide, og de køber det fine hus, og de bliver gift, i den rækkefølge, så fungerer Margit ikke i den version af kærligheden. Som læser griber jeg mig selv i at blive irriteret på Margit, jeg griber

mig i at tænke: ”Tag dig dog sammen, hvad forventer du? Smil lidt, invester dig selv lidt, spil dog rollen, så I kan være lykkelige, Knud er jo sød og prøver virkeligt.”

Så går det op for mig, at det netop er pointen: Margit spiller ikke rollen, det er ikke den, hun er, og hun lader ikke som om. Deri oprøret.

”Jeg har altid så gerne villet gøre dig glad ... jeg var næsten sikker på at jeg kunne ... ”

”Knuuud!”

Navnet buldrede op gennem hendes hals og overraskede dem begge. De tav.” (s. 239-240)

Margit faker ikke lykken, hun forventer ikke, at Knud gør hende lykkelig, men hun vil ikke stå til måls for hans bebrejdelser, hans følelse af nederlag, fordi hun ikke er glad. Det er jo bare sådan, hun er. Hun vil ikke være en dukke i et dukkehjem. Og det er en vigtig pointe i bogen: Man kan ikke gøre et andet menneske lykkeligt, mennesket er bare – men man kan gøre et andet menneske dybt ulykkeligt med sine forventninger til ham/hende.

Fortællingen handler i høj grad om kærlighed, men den er vidunderligt befriet for lyserøde skyer, kærligheden er sammenflettet med sorg og længsel i et tæt naturbundet kredsløb.

Det er dén slags fortælling.

Både lokal og global roman

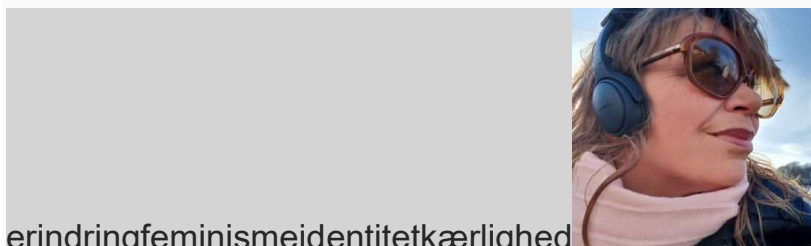
Med sin debutroman *Vener* placerer Fie Frydendal Sigersted sig sikkert og overraskende modent i eliten af danske forfattere. Faktisk peger hendes bog, lokalt forankret, som den er, langt ud over danske grænser. Sigersted er mere beslægtet med Kerstin Ekman og, måske lidt overraskende, Toni Morrison, end med sine jævnaldrende danske forfatterkollegaer.

I Morrisons forfatterskab er den nedarvede erindring også et tema, måske tydeligst i hendes vidunderlige *Beloved*, der blev grusomt massakreret som Hollywood-filmproduktion, men som stadig i bogform står som en tilsvarende original undersøgelse af forholdet mellem mødre og døtre og alt det, vi er og giver videre.

Kerstin Ekman er blevet kaldt Dronningen af det nordiske mørke, nok mest fordi hun kan skrue en krimi sammen, der efterlader alle danske krimiforfattere gispende i iltomt brakvand, men Ekman har også, særligt i sine *Svartvattnet*-romaner, denne særegne fornemmelse for, hvordan naturen vokser ind i mennesker, hvordan den så at sige forplanter sig i sjæl og krop.

Sigersteds roman indeholder begge elementer, men er først og fremmest sin egen: Hendes tone er dvælende og drømmende i lange passager, hvor den enkelte kvinde bevæger sig omkring i naturen, i en ekstremt intim sfære, helt tæt på *sit selv*. Netop derfor bliver det brutalt og ødelæggende, når kvinden derefter støder sammen med sine medmennesker. Hvad kan hun gøre andet end trække sig bort, væk, ind i sig selv, i tavshed?

Det kunne lyde som en falliterklæring bortset fra, at det romanen igennem tydeliggøres, at disse kvinder har deres egen stemme, der taler rent gennem stilheden. Den er værd at lytte til.

erindringfeminismeidentitetkærlighed

Inger Tejlgaard Olesen Ravn

Inger Tejlgaard Olesen Ravn er cand.mag. i litteraturvidenskab og engelsk, lektor ved Campus Vejle, forfatter til artikler til Dansknoter, fagblad for gymnasieansatte dan sklærere. Er jyde, bijobber som Shetlandspony og skriver dårlige digte på